

რუსუდან სალინაძე

მღვდელმონაქი სიმონ მჭედლიძის საგამომცემლო საქმიანობა

საეკლესიო მოღვაწეთა შორის, რომელთაც განსაკუთრებული ამაგი დასდეს საგამომცემლო საქმეს საქართველოში, გამოჩენილია მღვდელმონაქი სიმონ მჭედლიძის სახელი. იგი XIX საუკუნის დასაწყისის (10-20-იანი წლების) არა მხოლოდ ქუთაისის, არამედ დასავლეთ საქართველოს ეპარქიაში მნიშვნელოვან ფიგურას წარმოადგენდა და განსაზღვრავდა ქართველი ხალხის სულიერი თუ საზოგადოებრივი ცხოვრების განვითარებას.

რევოლუციამდელ ქუთაისში რუსეთის ცარიზმი და ადგილობრივი ხელისუფლება ნაკლებ დაინტერესებას იჩენდნენ ან ყოველმხრივ აფერხებდნენ საგამომცემლო საქმეს. პროგრესულ აზრს საზოგადოებადმე გზას უღობავდა ცენზურა. ნშირად ესა თუ ის გამოცემა ხორციელდებოდა პოლიციური ზედამხედველობის ქვეშ. იყო მესტამებთა დაპატიმრების, ადგილობრივ ხელისუფალთა განკარგულებით გამოცემის შეწყვეტის შემთხვევებიც. ასეთ რთულ პირობებში, საკუთარი სიცოცხლის საფრთხეში ჩავდების ფასად, ცალკეული პიროვნებები, ორგანიზაციები ახერხებდნენ სტამბის დაარსებასა და წიგნების, ჟურნალ-გაზეთების გამოცემას (რ. სალინაძე, 1989, გვ. 63).

მღვდელი სიმონ მჭედლიძე სამოძღვრო-საეკლესიო, სასულიერო-პედაგოგიურ მოღვაწეობას ნაყოფიერად უთავსებდა საგამომცემლო საქმიანობას. წიგნში "ქართული სტამბები 1627-1916 წწ." ზაქარია ჭიჭინაძე ცალკე თავს უძღვნის მღვდელ სიმონ მჭედლიძეს და მის სტამბას ქუთაისში: "მას ქუთაისში აქვს საკუთარი შესაფერი სტამბა, თვით აწარმოებს ამ სტამბას და მის საქმიანობას უძღვება თავის შესაფერისად. ამას გარდა, იგი ცნობილი მუშაკი გახლავთ ქართული სასულიერო მწერლობისა. იგი ბეჭდავს სხვადასხვა ისტორიულ წიგნებს, ამასთანავე, გახლავთ რედაქტორი სასულიერო და სამოქალაქო გაზეთ "მინაური საქმეებისა" (დ. მელიქიშვილი, 1995, გვ. 9).

როგორც ცნობილ ქართველ მოღვაწეთა თუ რიგით მკითხველთა პუბლიკაციებიდან ირკვევა, ს. მჭედლიძეს არაერთხელ დაუყენებია სამღვდლოების საეპარქიო კრებებსა თუ, საზოგადოდ, საქართველოს საეკლესიო წრეებში ზეპირად თუ საგანგებო პუბლიკაციებში საკითხი სამღვდლოების საკუთარი საგამომცემლო ორგანოს დაარსებისა, საკუთარი გაზეთის, ჟურნალისა და სამისიონერო წიგნაკების გამოცემის მიზნით. ამასთანავე, იგი მიიჩნევდა, რომ ამისათვის ხელი უნდა მოეკიდებინა თვით სამღვდლოებს ან რომელიმე საზოგადოებას. სწორედ ამიტომ მან თავის თანამდგომებთან ერთად დააარსა "იმერეთის ეპარქიის სარწმუნოებრივ-განმანათლებელი ძმობა", რომლის მიზანს შეადგენდა სწორედ ამგვარი წიგნაკების გამოცემა და ხალხში გავრცელება ("მინ.

საქ.", 1910, №30). სტამბასაც, რომელშიც იბეჭდებოდა გაზეთი "შინაური საქმეები", შემდგომში ურნალი "განთიადი" და საგანმანათლებლო წიგნები, "ძმობა" ეწოდა. იგი მდებარეობდა ქუთაისში, საბურთალო-კახაკოვის შესახვევში, №17 სახლში, სადაც ცხოვრობდა მღვდელი ს. მჭედლიძე თავისი მრავალრიცხოვანი ოჯახით.

"იმერეთის ეპარქიის სარწმუნოებრივ-განმანათლებელი ძმობა" ერთადერთი დაწესებულება იყო არა მხოლოდ იმერეთში, არამედ მთელი საქართველოს საეგზარქოსოში. მისი დანიშნულება და მიზანი იყო სარწმუნოების აღდგენა და ქრისტიანობის განმტკიცება ხალხში როგორც ქადაგებებით, "ისე ზებირ მოძღვრებათა და ქრისტიანული წიგნებ-წიგნაკების გამოცემის საშუალებით". ს. მჭედლიძეს არაერთხელ დაუსვამს საკითხი როგორც საეკლესიო კრებებზე, ისე გაზეთის ფურცლებზე სინოდის წინაშე, რომ "ეგზარქოსის, მისი მალაღყოვალადუსამღვდელოესობის განათლებული ყურადღება მიექციათ" ამ ძმობისათვის, რათა მას საშუალება მისცემოდა განეხორციელა "ინა ის მიზნები, რომლებიც დასახული ჰქონდა წესდებით. მართალია, სამღვდელოება და საზოგადოების გარკვეული ნაწილი მოწონებით შეხვდა "იმერეთის ეპარქიის სარწმუნოებრივ-განმანათლებელი ძმობის" დაარსებას, მაინც საჭირო იყო მეტი მხარდაჭერა, განსაკუთრებით მატერიალური, რადგან "ძმობის" გაზეთის 300-მდე ხელისმომწერი მისი გამოწერის ხარჯსაც კი ვერ ანაზღაურებდა. "სიღარიბეზე თუ ვიტყვი, არავენ ქართველ რედაქტორზე ღარიბი არ იქნება. მთელი თავისი ენერჯია, ძალი და ღონე გამოცემას უნდა შესწიროს და თვითონ კი მშვიერ-მწყურვალი ეგდოს. მას კიდევ ზედ დაურთეთ ზნეობრივი ტანჯვა, რომ მის შრომას არავენ აფასებს... მაგრამ არა! ნურვინ გავაძხვლოთ სიღარიბე იქ, სადაც საქვეყნო, საერო და საეკლესიო საქმე კეთდება", — წერს ს. მჭედლიძე ერთ-ერთ სარედაქციო წერილში. მას გულს სტკენდა საზოგადოების ვულგარიზობა, ცდილობდა სამღვდელოების გამოცოცხლებას, მიაჩნდა, რომ საჭირო იყო თავდადებული მოძღვრები, წიგნები, წიგნაკები, ურნალები, გაზეთები ხალხის, სამღვდელოების საკითხავად და განსავითარებლად: "საჭიროა ჩვენი საღვთისმეტყველო ლიტერატურის გამდიდრება როგორც ძველი ჩვენი მამების ნაწერების გამოცემით, ისე ნათარგმნებითაც" ("შინ. საქმ.", 1910, №26).

ს. მჭედლიძე განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდა მშობლიური ენის საკითხებს. რედაქცია მოითხოვდა და ასაბუთებდა პირველადწყებით სკოლებში საღვთო სჯულის, სასულიერო სასწავლებლებში საღვთისმეტყველო საგნების ქართულ ენაზე სწავლების შემოღების აუცილებლობას. "შინაური საქმეების" 1908 წლის 20 აპრილის ნომრის მიხედვით, 1907 წლის დეკემბერში თბილისში შემდგარა მთავრობისგან ნებადართული კრება ქართლ-კახეთის ეპარქიის სამღვდელოებისა, რომელსაც მრავალ საყურადღებო საკითხთან ერთად განუხილავს "საკითხი სემინარიაში საღვთისმეტყველო საგნების ქართულად სწავლების შესახებ". კრების დეპუტატებს საჭიროდ მიუჩნევიათ საღვთისმეტყველო საგნების ქართულად სწავლება და დადგენილება სინოდისთვის წარუდგენიათ, მაგრამ სინოდს იგი არ დაუმტკიცებია სახელმძღვანელოების უქონლობის მიზეზით. "შინაური

საქმეების" რედაქცია მოითხოვდა სახელმძღვანელოების ქართულად თარგმნას და ამისთვის ქართული საღვთისმეტყველო ტერმინოლოგიის შემუშავებას. ერთ-ერთ სტატიაში "საკითხი სემინარიაში საღვთისმეტყველო საგნების ქართულად სწავლების შესახებ" სარკინელი წერს: "თუ არ მიეცა ჩვენში საღვთისმეტყველო საგნების შესწავლას ჯეროვანი ყურადღება, მაშინ უმჯობესია მივიდეთ საეკლესიო მუზეუმში და წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნთსაცავში, მოუყაროთ ერთად თავი საღვთისმეტყველო წიგნებს, რომლებიც დაწერილ არიან ჩვენ წინაპართა სისხლით და ოფლით და წაუკითხოთ მათ სულმობრძავის ლოცვა, ზედ პანაშვიდიც მოვაბათ! თუ შეიძლება ქართულს ენაზე შედგენა სახელმძღვანელოებისა სიტყვიერების, მათემატიკის, ისტორიის და სხვა საგნების შესასწავლად, ღვთისმეტყველება რაღა არის?"

ს. მჭედლიძის მიერ დაარსებული "იმერეთის ეპარქიის სარწმუნოებრივ-განმანათლებელი ძმობა" და სტამბა "ძმობა" პრაქტიკულად ახორციელებდა საგამომცემლო საქმიანობას, ხელს უწყობდა ქართულ ენაზე საღვთო სჯულისა და საღვთო ისტორიის, ღვთისმსახურების შესახებ სახელმძღვანელოების შექმნას. სწორედ რედაქტორი ს. მჭედლიძე, მისი გაზეთის ("შინ. საქმ.") თანამშრომლები დეკანოზი ნესტორ ყუბანეიშვილი, მღვდელი მელიტონ კელენჯერიძე და "ძმობის" სხვა წევრები არიან ავტორები XX საუკუნის დასაწყისში შექმნილი საღვთო სჯულის სახელმძღვანელოებისა, რომლებიც დღესაც გამოიყენება სასწავლებლებში. "შინაური საქმეების" 1913 წლის №8-ში დაბეჭდილია ვრცელი სია სტამბა "ძმობაში" გამოცემული წიგნებისა. ესაა წმინდანთა ცხოვრება-მარტილობანი და სასულიერო-საგანმანათლებლო ხასიათის ლიტერატურა: "ახალი აღთქმის საღვთო ისტორია", "მოკლე საეკლესიო ისტორია საქართველოს ეკლესიის ისტორიის შესანიშნავ მოვლენათა დამატებით", "სარწმუნოება და მისი უარისმყოფელნი ჩვენში", "სინამდვილე სახარებისა", "წყარო ურწმუნოებისა", "ათეიზმი, მისი წარმოშობა და გავლენა მეცნიერებასა და ცხოვრებაზე", "ქრისტიანობა და დემოკრატია", "პროფ. მაქს მიულერის აზრი მატერიალიზმზე", "ქრისტიანობა ბებელის ლაბორატორიაში", "პატარა ქრისტიანი" და სხვა. ეს ჩამონათვალი მოწმობს "იმერეთის ეპარქიის სარწმუნოებრივ-განმანათლებელი ძმობისა" და სტამბა "ძმობის" ნაყოფიერ შრომას. უმრავლესობა აღნიშნული გამოცემებისა ს. მჭედლიძეს ეკუთვნის.

ს. მჭედლიძემ თავის სტამბაში ცალკე წიგნაკად დაბეჭდა ალექსანდრე ცაგარელის მოხსენება "მოწმობანი მე-17-18 საუკუნეთა ოფიციალური მიწერ-მოწერისა საქართველოს (ივერიის) ეკლესიის ავტოკეფალიობის შესახებ" (დაცულია ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიულ მუზეუმში).

სტამბა "ძმობაში" იბეჭდებოდა არა მარტო სასულიერო, არამედ საერო ხასიათის ლიტერატურაც. მაგალითად: "სინამდვილე სახარებისა", უბის "ვეფხისტყაოსანი"...

"შინაური საქმეები" უყურადღებოდ არ ტოვებდა არც ერთ დიდმნიშვნელოვან ეროვნულ მოვლენას. მაგალითად, აკაკი წერეთლის

იუბილესთან დაკავშირებით რედაქციამ წიგნად გამოსცა მელიტონ კელენჯერიძის ლექციები "აკაკი წერეთელი, როგორც მგოსანი მამულიწვილი".

ძალზედ მნიშვნელოვანი იყო "შინაური საქმეების" დამოკიდებულება საერთოდ ახალი გამოცემებისადმი. რედაქცია ხშირად აწვდიდა საზოგადოებას ინფორმაციასა და დაწვრილებითს ცნობებს ახალი წიგნების შესახებ.

1913 წელს ქარვასლის ქუჩაზე, ჩარეკოვის სახლში, ს. მჭედლიძის სტამბა "მშობაში" ს. მჭედლიძის რედაქტორობითვე გამოვიდა, აგრეთვე, 274 გვერდიანი ყოველთვიური საღვთისმეტყველო-ფილოსოფიური, პოლიტიკური და ლიტერატურული ყურნალი "განთიადი", მაგრამ დამარსებლის უსახსრობის გამო მისი გამოცემა შეჩერდა. ერთი წლის შემდეგ, 1915 წლიდან, ს. მჭედლიძისავე რედაქტორობით ისევ განახლდა 32 გვერდიანი ორკვირეული სამეცნიერო, სალიტერატურო და პოლიტიკური ყურნალ "განთიადის" სახით. ერთხანს (№5-დან) მას რომანოზ ფანცხავა (ხომლედი) უძღვებოდა. ამის შესახებ აღნიშნავს ი. კვიციანიძე "მწიგნობრობის თანამგზავრში": "ამ წლის იანვრიდან ქუთაისში იწყო გამოსვლა ყურნალმა "განთიადმა", რომლის ფაქტიური ხელმძღვანელობა რამდენიმე ახალგაზრდებთან ერთად იკისრა ჩვენ მწერლობაში ცნობილმა მე-90-იან წლების კრიტიკოსმა ბ. ხომლედმა. მან ეს მეექვსე ქართული გამოცემა ქუთაისში უპარტიო ორგანოთ გამოაცხადა და ყველა მიმართულებიდან იწვევს შიგ მწერლებს. ვნახოთ, ამგვარ ორგანოს რამდენი ხნის ბურჯი ექნება ჩვენში" ("განთ.", 1915, 6, 27).

ყურნალის პირველი ნომერი გამოვიდა საახალწლოდ წიგნაკის სახით, მცირე ფორმატის, 64 გვერდიანი. დანარჩენი ნომრები მოზრდილი ფორმატის 32 გვერდს მოიცავდა. იგი იშვიათად იყო ილუსტრირებული. გარეკანზე წარმოდგენილი იყო შინაარსი, პირველსა და ბოლო გვერდზე კი — რეკლამები სხვა გამოცემებისთვის. რამდენიმე ნომრის გარეკანზე მოთავსებული იყო აკაკის პორტრეტი.

როგორც ჩანს, ცენზორის (თანაც სამხედროსი) თვალი არც ამ პერიოდულ ორგანოს სცილდებოდა. ერთ-ერთი ნომრის (1915წ. №5) ბოლოში მითითებულია: "ნებადართულია სამხედრო ცენზორისაგან".

ყურნალში იბეჭდებოდა სხვადასხვა სახის მასალა: მოთხრობები, ლექსები, შეხედულებანი სწავლა-განათლებაზე, კრიტიკა (მაგალითად, პირველ ნომერში იწყება და რამდენიმე ნომერში გრძელდება რუბრიკით "კრიტიკა" ხომლედის ავტორობით აკაკის ლირიკის კრიტიკული მიმოხილვა; ერთ-ერთ ნომერში დაიბეჭდა გ. ქიქოძის "ვაჟა ფშაველა" და სხვა); ქვეყნდებოდა, აგრეთვე, ფილოსოფიური ნააზრევნი, სამეცნიერო ხასიათის წერილები, სამედიცინო მასალა. "განთიადში" თანამშრომლობდნენ ცნობილი მწერლები და საზოგადო მოღვაწენი. ყველაზე აქტიური თანამშრომელი იყო ნიკო ნიკოლაძე. მის სტატიათაგან საყურადღებოა წერილი ხომლედლისადმი ილიასა და აკაკისთან დამოკიდებულების შესახებ ("განთ.", 1915, 8, 20); ყურნალში დაიბეჭდა გალაკტიონის ლექსები: "მერი", "ბედისწერა", "ვაგნერი" და სხვა. თანამშრომელთა შორის იყვნენ, აგრეთვე: დ. მეგრელი, დ. ჩიანელი, რ. და ი. ფანცხავები (ძმები), იბ. ვართაგავა, ი. გრიშაშვილი, გ. ქიქოძე და სხვ.

"განთიადი" უდიდეს ადგილს უთმობდა ქართველ კლასიკოსთა ცხოვრებასა და შემოქმედებას. განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრში იყო აკაკი წერეთელი. ჟურნალი თვალს ადევნებდა პოეტის ჯანმრთელობას სიცოცხლის ბოლო ხანებში, ბეჭდავდა ინფორმაციებს მისი ავადმყოფობის შესახებ. რამდენიმე ნომერი დაეთმო მასალებს აკაკის გარდაცვალებისა და დაკრძალვის შესახებ: 1915 წლის 1 თებერვლის "განთიადი" მთლიანად მიძღვნა აკაკის გარდაცვალებას. პოეტის შესახებ წერდნენ: ხომელი, ნ. ყორღანია; ჟურნალში დაიბეჭდა ეგზარქოს პიტირიმის, ნ. ნიკოლაძის სიტყვები, გალაკტიონის ლექსი "აკაკის გარდაცვალების გამო" და სხვ.

ერისა და ეკლესიის წინაშე დამსახურება ბოლშევიკებმა არ აპატიეს ს. მჭედლიძეს: ჩამოართვეს როგორც საცხოვრებელი სახლი ქუთაისში, ისე სტამბის შენობა, შემდეგ სვირში გახიზნულ ოჯახსაც მისწვდნენ და იქაც გაუნადგურეს ყველაფერი, მათ შორის, ჟურნალ-გაზეთები, წიგნები, ხატებიც... ბოლოს საშინელი განაჩენიც აღასრულეს: ჩეკას განკარგულებით 1924 წლის აგვისტოს მიწურულს ს. მჭედლიძე დახვრიტეს ქუთათელ-გაენათელ ნაზარი მიტროპოლიტთან ერთად. მასთან ერთადვე იგი 1995 წლის 19 სექტემბერს საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის მიერ შერაცხილ იქნა წმინდა მღვდელმონაწამედ.

დროის მსახვრალმა ხელმა ვერ შეძლო ს. მჭედლიძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ამსახველი ისტორიის ბოლომდე განადგურება: დღეს ქალაქ ქუთაისში, პაოლო იაშვილის ქუჩაზე, დგას სხვათა საცხოვრისად ქცეული შენობა, მემორიალური დაფა კი გვაუწყებს, რომ ერთ დროს ამ სახლში იყო სტამბა "ძმობა" და მოღვაწეობდა მღვდელმონაწამე ს. მჭედლიძე. სტამბის შენობის პროექტი დაცულია ქუთაისის სახელმწიფო არქივში (ამის შესახებ ცნობა მოგვაწოდა არქივის დირექტორმა ბ-ნმა მ. კეხევაძემ, რისთვისაც მადლობას მოვახსენებთ).

და კიდევ: ს. მჭედლიძის უმცროსი ქალიშვილის აკადემიკოს მარგარიტა მჭედლიძის სიცოცხლეში აუხდენელი ოცნება: "ჩვენ, მჭედლიძეები, ყველანი მონდომებული ვართ, რომ ქუთაისში, იმ სახლში, სადაც ვცხოვრობდით (პაოლო იაშვილის, ყოფილ ცხაკაიას ქუჩაზე) სიმონ მჭედლიძის მუზეუმი გაიხსნას. ჩვენ როდი ვითხოვთ მთლიანად სახლს, მუზეუმისათვის ერთი მოზრდილი ოთახიც საკმარისია. ვითომ სხვაგან შემოგვთავაზეს და რაღაც... მაგრამ სხვა სახლში რატომ უნდა მოეწყოს მამაჩემის მუზეუმი, სხვაგან რა ფასი აქვს? — როდესაც აქ, ქუთაისის ცენტრში, ცხოვრობდა მამა, აქ იყო მისი სახლი, აქ ქმნიდა ფასეულობებს, აქ ვიზრდებოდით ჩვენც..." (ნ. ცხველიანი, 2001, გვ. 8).

სამართლიანობა მოითხოვს, აღდგეს წაშლილი ისტორია. ს. მჭედლიძის სახელობის მუზეუმი ნამდვილად შეიძლება იქნეს ქუთაისის სულიერი ცხოვრების განუყოფელ ნაწილად. ერისა და ეკლესიის წინაშე ვალმოხდილი, თავდადებული მღვდელმონაწამის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ამსახველი მასალების გაცნობას ქართველი ხალხის, განსაკუთრებით კი მომავალი თაობების სულიერი მხნეობისთვის განუზომელი მნიშვნელობა ენიჭება.

დამოწმებული ლიტერატურა

ყურნ. "განთიადი", ქუთაისი, 1913-1915.

დ. მელიქიშვილი, 1990 - დ. მელიქიშვილი, მღვდელი სიმონ მჭედლიძე და მისი სასულიერო-საგანმანათლებლო მოღვაწეობა: ყურნ. "ჯვარი ვაზისა", 2, თბ., 1990.

დ. მელიქიშვილი, 1995 - დ. მელიქიშვილი, მღვდელი სიმონ მჭედლიძე, თბ., 1995.

რ. სალინაძე, 1989 - რ. სალინაძე, XX ს. დასაწყისის ქუთაისის პრესის ისტორიიდან: თსუ ახალგაზრდა მეცნ. შრომები, XVII, თბ., 1989.

გაზ. "შინაური საქმეები", ქუთაისი, 1908-1916 წწ.

ნ. ცხვედიანი, 2001 - ნ. ცხვედიანი, "ძალიან ახოვანი, ლამაზი იყო ჩემი მამა!" გაზ. "P.S.", №26 (140), ქუთაისი, 2001.

RUSUDAN SAGINADZE

PUBLISHING WORKS OF THE SAINT SIMON MCHEDLIDZE

At the beginning of the 20th century, tsarist Russia and local government evince little interest or even impeded the publishing work in Kutaisi. Censorship thwarted the progressive ideas to reach the society. Very often certain publications were done under the police control. There were also the cases of publishers' arrests, suspending of the publishing works by the government order. Under these unfavorable circumstances some individuals and organizations managed to found the publishing houses and publish books, magazines and newspapers at the expense of risking their lives.

Martyr-priest Simon Mchedlidze, was an eminent public man not only in Kutaisi, but also in the eparchy of the west Georgia at the beginning of the 20th century. He determined the development of the spiritual or social life of the society; he perfectly combined his publishing activities with the religious, and pedagogical work. As it is seen from the publications of the famous Georgian figures or the ordinary reader's, S. Mchedlidze had several times put the question of forming the own clergy publishing institution at the Clergy Episcopalian meetings or among the Georgian church members. He thought that priesthood or some other organizations had to do this work. That's why he established "Religious-educational Brethren of Imereti eparchy" that aimed at publishing and distributing such kind of books. The publishing house, where the newspaper "Shinauri Sakmeebi"(internal affairs), magazine "Gantiadi" (dawn) and some educational books were published, lately was called "Dzmoba" (brotherhood). It was located in Kutaisi, 17 Saburtalo-Kazakovi lane, where the priest S. Mchedlidze lived with his extended family.

"Religious-educational brethren of Imereti's eparchy" was the only institution not only in Imereti, but in the whole Georgian exarchate whose aim and duty was to

reestablish the faith and strengthen Christianity with the help of oral sermons and publishing religious books.

S. Mchedlidze paid great interest to the native language, he demanded and substantiated the importance of teaching religious subjects in Georgian language in the theological seminary and in primary schools. It was necessary to translate and work without the Georgian religious terminology. He with the contributors of the newspaper "Internal Affairs", priest Meliton Kelenjeridze and the other members of "Dzmoba", did some publishing work. He took part in publishing the religious books in the Georgian language. These three people are the authors of the religious book written in the beginning of the 20th century, that is still used in teaching. In "Sashinao Sakmeebi' #8", published in 1913, there is a full list of the books published in "Dzmoba". These are about the life and martyrdom of saints and religious-educational literature: 'Divine History of the New Testament', "The Concise History of the Church with the Glorious Facts of the Georgian Church", "Faith and its Abjurers", "The Reality of the Gospel", "The Source of Skepticism", "Atheism, its Origin and Influence on Science and Life", "Christianity and Democracy", and more.. This list confirms the fruitful work of the "Religious-educational brotherhood of Imereti eparchy" and the publishing house "Dzmoba". The majority of the publications belong to S. Mchedlidze.

In 1913, in Charekov's house, Karvasla Street, S. Mchedlidze's publishing house "Dzmoba" with the editorship of Simon Mchedlidze printed "Gantiadi", a 274-page monthly holy-philosophical, political and literary magazine. But, because of the financial problems lately the publication was aborted. A year later by S. Mchedlidze 32-page fortnightly scientific, literary and political magazine "Gantiadi" was renewed. For some period Romanoz Pantskhava headed it. It was under the censor's (military censor) observation. At the end of one of the issues is written: "Approved by the military censorship".

Different kinds of materials were published in the magazine: stories, poems, different views about education, critic, philosophical views, scientific letters, and medical material. Famous writers and public men co-operated with "Gantiadi". A regular contributor to the magazine was Niko Nikoladze. Galaktioni's poems: "Meri", "Destiny", "Vagneri" and others were published. The other contributors were: D. Megreli, D. Chianeli, R. & I. Pantskhava (brothers), I. Vartagava, I. Grishashvili, G. Kikodze and others.

Bolsheviks did not forgive S. Mchedlize his contribution to the nation and church: his property in Kutaisi was confiscated, the building of the publishing house and all the possessions: newspapers, magazines, books, and even icons in Sviri were seized. Finally the verdict was accomplished: at the end of the August, in 1924 S. Mchedlidze together with the metropolitan Nazari was shot by the order of CHEKA. In September 19, 1995 they were canonized as saints by the Georgian Orthodox Church.

Time could not blot out the history of S. Mchedlize's life: Today in Kutaisi, in Paolo Iashvili street there is a building with the memorial board saying that once there was a publishing house "Dzmoba" and Simon Mchedlidze lived and worked in the house.

Introducing the material about the life and work of the honorable and faithful priest will have the great spiritual value for the future generation.